

‘Kinderen worden vaak onderschat’

Een lesmethode waarin kinderen veel moeten lezen en schrijven, is dat nog wel van deze tijd? Bedenkers Erik Meester en Norma Montulet vinden van wel. Zij geloven dat als je kinderen rijke teksten laat lezen en ze veel laat schrijven, ze een hoop kennis opdoen die vervolgens ook beter blijft hangen. ‘*Wetenswaardig* is toegankelijk én uitdagend.’

TEKST **TIJMEN LUCIE** FOTOGRAFIE **BRIAN ELINGS**

Toen Erik en Norma collega's werden op de Radboud Universiteit, hadden ze beiden al jarenlange ervaring met het ontwerpen van lessen voor thematisch onderwijs. Norma als lerares op een Jenaplanschool en Erik als begeleider van scholen. Dat bestaande lesmethodes tekortschoten, daar waren ze het over eens.

Erik: 'In eerste instantie heb ik een boek geschreven over curriculumontwikkeling, met daarin ook een hoofdstuk over thematisch onderwijs. Het bevatte een heel concreet voorbeeld over hoe je lessen voor thematisch onderwijs volgens het boekje kunt ontwerpen. Toen dacht ik: laat ik die lessen ook in de praktijk uitvoeren. Dat deed ik samen met mijn stagiair Micha Miedema op de school van mijn vrouw. Dat was waardevol, maar het bleek lastig om het ontwikkelde onderwijsmateriaal goed te borgen. En als een leraar vertrekt, ben je de opgebouwde kennis vaak snel weer kwijt.'

Norma: 'Op mijn Jenaplanschool maakten we onze wereldoriëntatielessen zelf. Ik had eigenlijk geen idee hoe wereldoriëntatiemethodes eruit zouden zien. Toen ik op de Radboud Universiteit kwam werken, ging ik de bestaande methodes bestuderen en daar schrok ik wel van. Er werd heel weinig kennis in overgedragen, de teksten waren kort en simpel en er werden veel belevingsvragen gesteld. De rol van de leraar was daarbij minimaal. Dat vond ik enorm frustrerend en daar had ik het vaak met Erik over. Die zei toen op zijn bekende manier: "Nou, dan gaan we toch zelf een methode schrijven!" Een week later zaten we bij een uitgeverij. En uiteindelijk zijn we bij het Nederlands Mathematisch Instituut uitgekomen.'

Veel zelfstandigheid, weinig inhoud

De twee bleken elkaar goed aan te vullen.

Erik: 'Norma is dé vakinhoudelijke en vakdidactische expert

'Bij de bestaande methodes was het inhoudelijke niveau te laag'

achter *Wetenswaardig*. Ik ben meer van het concept en heb de vorm bedacht om de lesmethode voor scholen toegankelijk te maken.'

Norma: 'Erik is het gezicht naar buiten toe en kan het idee achter de lesmethode ontzettend goed uitleggen. Ik vind het heerlijk om op de achtergrond lessen te ontwerpen en zo mijn kennis over te dragen op de leerlingen. Ik ben blij dat er nu een lesmethode is waarin juist die kennis zo centraal staat.'

Erik en Norma misten vooral twee dingen in de bestaande lesmethodes.

Erik: 'De nadruk lag te veel op de zelfstandigheid van leerlingen en op het onderzoekend leren. Ten tweede was het inhoudelijke niveau te laag.' →

Erik Meester is de bedenker en conceptauteur van *Wetenswaardig*. Daarnaast is hij docent curriculumontwikkeling voor het primair onderwijs aan de Radboud Universiteit.

Norma Montulet is mede-ontwikkelaar en lesauteur van *Wetenswaardig*. Daarnaast was zij tot voor kort docent wereldoriëntatie en stagebegeleider voor studenten PWPO aan de Radboud Universiteit.

‘Inmiddels werken er al ruim 300 scholen met *Wetenswaardig*’

Norma: ‘Als je het onderzoekend leren zo centraal stelt, dan profiteren vooral de leerlingen ervan die al veel kennis hebben. Kinderen die deze kennis niet hebben, vinden het veel moeilijker om zelfstandig aan de slag te gaan. Zeker als ze niet goed begeleid worden door de leraar. En al vind je een methode die wel instructiegericht is, dan nog zijn de teksten heel eenvoudig, terwijl het vaak om ingewikkelde onderwerpen gaat. De kinderen kunnen de tekst wel lezen, maar je kunt er geen moeilijke vragen over stellen. De tekst heeft namelijk te weinig inhoud om er met de leerlingen op in te gaan.’

Erik: ‘Bij veel methodes is het technisch leesniveau een belemmering voor het inhoudelijke niveau. De teksten zijn dus op een bepaald leesniveau ingericht. Dat doen wij bewust niet. Wij leggen de lat hoog. Een mooi voorbeeld daarvan is de relativiteitstheorie van Albert Einstein. Dan kun je zeggen: is dat niet te moeilijk? Maar als je leerlingen de relativiteitstheorie niet helemaal begrijpen, dan is dat niet erg, want veel mensen snappen die theorie niet. Ondertussen bouwen zij wel een conceptueel web over Einstein in hun hoofd: natuurkundige, wetenschapper, iets met snelheid, licht, theorieën en onderzoek doen. We zorgen er dus voor dat leerlingen worden uitgedaagd, maar maken de tekst wel zo toegankelijk dat elke leerling de hoofdlijn eruit kan halen.’

Norma: ‘Het grappige is: op welke school wij ook komen, we horen nooit van leraren dat *Wetenswaardig* te moeilijk is. Daaruit blijkt ook weer dat kinderen vaak onderschat worden.’

Herkenbare vakken

Een idee is één ding, maar hoe maak je vervolgens een lesmethode? Hoe pak je dat aan?

Erik: ‘We hadden voor mijn boek al een heel thema uitgewerkt, over de industriële revolutie. Toen zijn we gaan nadenken over wat de andere thema’s

zouden moeten zijn. We keken naar kerndoelen, de Canon van Nederland, naar allerlei uitwerkingen van leerlijnen, en gingen in gesprek met onderzoekers van de universiteit.

We wilden in ieder geval herkenbare vakken. Dat is een probleem van andere methodes: ze gooien alles door elkaar. Geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en techniek moesten weer herkenbare vakken worden. Vervolgens hebben we een tijdsindeling gemaakt.’

Norma: ‘Voor de indeling was geschiedenis het makkelijkst, want je hebt tien tijdvakken, dus tien boeken. Aardrijkskunde en biologie vielen ook wel mee, maar techniek was ingewikkelder. Toch is het ons gelukt om vijf mooie techniekthema’s samen

te stellen. We wilden ook duidelijk maken dat de vakken met elkaar te maken hebben. Dus een geschiedenisboek heeft ook aardrijkskundige, biologische en technische componenten. En wat betreft taal was ons uitgangspunt: alles wat nodig is om een tekst te begrijpen. Dan heb je het over taalbeschouwing, begrijpend lezen, spreken en stellen.’

Met twee uitgeschreven thema’s gingen Erik en Norma de boer op. Een aantal scholen heeft met deze thema’s een pilot gedraaid en dat leverde waardevolle feedback op.

Norma: ‘We hebben onder andere de introductie van de les en de instructie van de concepten compacter gemaakt en meer in dienst gesteld van het lesdoel.’

Erik: ‘Ook in de volgorde van de les hebben we dingen gewijzigd. Maar we hebben ook voet bij stuk gehouden, want om kennis op te bouwen heb je nu eenmaal een bepaalde conditie en discipline nodig.’

Stevige basis

De reacties die Erik en Norma tot nu toe op *Wetenswaardig* hebben gekregen zijn heel positief. →

‘We hebben
geprobeerd
om het
allemaal zo
tijdloos
mogelijk op
te schrijven’

‘Wij geloven dat je weinig aan cijfers hebt’

Norma: ‘Verbazingwekkend positief zelfs. Ik had dit succes nooit verwacht. Inmiddels werken er al ruim 300 scholen met *Wetenswaardig*.’

Erik: ‘Ik was minder verrast dan Norma, want ik wist uit ervaring dat hier veel behoefte aan was. Ik zag veel scholen worstelen met het ontwerpen van lessen voor thematisch onderwijs. Daarom was ik ook zo gemotiveerd om deze lesmethode te ontwikkelen. Nu hebben ze een stevige basis waar ze mee vooruit kunnen.’

Norma: ‘Scholen zijn ook blij dat ze geen dure werkboeken meer hoeven aan te schaffen. Dat is gewoon een verdienmodel voor uitgeverijen. Voor *Wetenswaardig* heb je alleen goedkope schriften nodig.’

Tijdloos geschreven, geen cijfertoetsen

Het is de bedoeling dat de boeken van *Wetenswaardig* tien jaar meegaan, maar er kunnen in de tussentijd natuurlijk dingen veranderen. Hoe zorg je er dan voor dat de methode up-to-date blijft?

Erik: ‘In de eerste plaats zijn er veel misvattingen over feitenkennis. Die verandert helemaal niet zo snel als men denkt, zeker de basiskennis niet. Ten tweede hebben we geprobeerd om het allemaal zo tijdloos mogelijk op

te schrijven. We zitten dus niet te veel op het nu. Er zijn natuurlijk wel thema’s die waarschijnlijk eerder actualisatie nodig hebben, zoals “Digitalisering en mediawijsheid”.’

Norma: ‘Of “Weer en klimaat”. Over tien jaar zullen de effecten van klimaatverandering immers veel duidelijker zijn.’

Wat opvalt aan *Wetenswaardig* is dat er geen cijfertoetsen in staan. Hoe zit dat?

Erik: ‘Wij geloven dat je weinig aan cijfers hebt. Natuurlijk wil je weten of je leerlingen de stof beheersen, maar daar hoeft je geen cijfer aan te koppelen. We hebben de kennisquiz niet voor niets de kennisquiz genoemd, want we willen juist het formele karakter van toetsen wegnemen.’

Norma: ‘Voor wereldoriëntatie is het ingewikkelder om cijfers te geven dan voor spelling en rekenen, want de thema’s bouwen op

elkaar voort. Je kan voor het ene thema een 3 halen, en voor het andere een 9. Maar wat betekent dat dan? Het is veel zinvoller om je leerlingen de kennisquiz te laten doen, waardoor je inzicht krijgt in wat ze goed weten en wat ze nog moeilijk vinden. Daar kun je dan extra aandacht aan besteden.’

Erik: ‘Wij adviseren leraren om aan ouders te rapporteren wat de lesdoelen waren van het thema en in hoeverre hun kind die beheerst. Dat geeft ouders veel meer informatie dan een cijfer.’

Wetenswaardig voor de hele basisschool

De meeste boeken van *Wetenswaardig* zijn inmiddels klaar, maar dat betekent niet dat Erik en Norma stilzitten. Er zijn nog allerlei plannen en ideeën voor de toekomst.

Erik: ‘We gaan in ieder geval aan de slag met *Wetenswaardig Junior* voor de groepen 1, 2 en 3. Daar hebben we al voorwerk voor gedaan en zes scholen zijn inmiddels met een pilot gestart.’

Norma: ‘We gaan dit schooljaar ook voor elk thema kunst- en cultuurlessen ontwikkelen. En er komt een biografieënreeks van historische figuren die wat ons betreft meer aandacht verdienen.’ •

